

**ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASÍ JOQARÍ BILIMLENDIRIW, ILIM HÁM
INNOVACIYALAR MINISTRILIGI**

ÁJINIYAZ ATÍNDAGÍ NÓKIS MÁMLEKETLIK PEDAGOGIKALÍQ INSTITUTÍ

**HÁZIRGI QARAQALPAQ ÁDEBIY TILI (MORFOLOGIYA)
PÁNI BOYÍNSHA
SILLABUS**

Kúndizgi bólim ushın

Bilim tarawı:	100000 – Gumanitar
Tálim tarawı:	110000 – Pedagogika
Tálim baǵdarı:	60110800 – Ana tili hám ádebiyatı: qaraqalpaq tili 2-kurs ushın IV semestr

NÓKIS – 2025

Modul / PÁN SILLABUSÍ
Túrkiy tiller fakulteti
60110800 – Ana tili hám ádebiyatı: qaraqalpaq tili

Pán ataması:	Házirgi qaraqalpaq ádebiy tili. Morfologiya
Pán túri:	Májbúriy pán
Pán kodı:	HázQÁT2013
Jıl:	2025-2026
Semestr:	4
Tálim forması:	kúndizgi
Sabaq forması hám semestrge ajratılǵan saatlar:	120
Lekciya	30
Ámeliy	30
Laboratoriyalıq jumıs	-
Seminar	-
Óz betinshe jumıs	60
Kredit muǵdarı:	4
Bahalaw forması:	Imtixan
Kurs tili:	qaraqalpaq

Pán maqseti (PM)

PM1	Házirgi qaraqalpaq ádebiy tili pániniń maqseti – ulıwma bilim beriw mektepleri, akademiyalıq liceyler hám kásip-óner mekteplerine qaraqalpaq til biliminen bilim beretuǵın studentlerde ana tiliniń fonetikalıq qásiyetleri, sóylew normaları, sózlik baylıǵı, imla qaǵıydaları hám grammatikalıq qurılısı tiykarınan teoriyalıq bilim beriw, olarda awızeki hám jazba sawatın ósiriw, sawatlılıǵın asırıw, jetilistiriw (bunda latin jazıwına tiykarlangan imlanı da ózlestire alıw), leksikalıq, morfologiyalıq hám sintaksislik jaqtan teoriyalıq hám ámeliy bilimlerin rawajlandırıw hám olardı oqıwshılardıǵa úyretiw kónlikpe hám uqıplılıqların payda etiwden ibarat.
------------	--

Pándi ózlestiriw ushın zárúr bolǵan baslangısh bilimler

1.	Fonetika
2.	Leksikologiya

Bilim beriwdiń nátiyjeleri (BBN)

BBN1	Morfemika hám sóz jasalıwdı oqıtıwda zamanagóy jantasıw hám innovaciyalardı engiziw ushın zárúr bolatugın bilim hám kónlikpelerdi iyelewi kerek;
BBN2	Sabaqta zamanagóy bilimlendiriw qurallarınan paydalanıwı lazım;
BBN3	Zamanagóy talaplar tiykarında sabaqlardı nátiyjeli shólkemlestiriw boyınsha kónlikpege iye boladı;
BBN4	Bilimlendiriw tarawındaǵı innovaciyalıq iskerlik tiykarların ózlestiredi.

Kónlikpeler:

BBN5	Morfemika hám sóz jasalıw páni boyınsha ilimiy izertlewler alıp barıwda qollanılatuǵın zamanagóy jantasıwlar hám innovaciyalıq texnologiyalardan xabardar boladı, pándi
-------------	---

	oqıtıwda qollanılatuǵın házirgi zaman talapların bileği
BBN6	Morfemika hám sóz jasalıw pániniń mazmunı, quralları, metodları hám formalarınıń baylanısı menen izbe-izligin támiyinlenip, sabaqlarda bilim beriw resurslarınan nátiyjeli paydalanadı.
BBN7	Oqıtıw mazmunına tiyisli maǵlıwmatlardı qayta islew, ulıwmalastırıw hám oqıwshılardıǵa jetkeriw kónlikpelerine iye boladı.
BBN8	Morfemika hám sóz jasalıw sabaqlarında zamanagóy innovaciyalıq pedagogikalıq texnologiyalardı qollanǵan halda, sabaqlarda qoyılatuǵın zamanagóy talaplar tiykarında sabaqlardı shólkemlestiriw uqıplılıqlarına iye boladı, sonday-aq zamanagóy jantasıwlar hám innovaciyalardan kásiplik iskerliginde paydalana aladı.
BBN9	Morfemika hám sóz jasalıw ilimin izertlewdegi jetiskenlikler, sózlik quramınıń bayıwında qollanıluwı boyınsha izertlewlerden xabardar boladı.
BBN10	Studentlerge pán boyınsha ámeliy hám seminar sabaqlarında ózlestirilgen barlıq temalar boyınsha shımǵıwlar islew, tallay alıw, seminar sabaqların shólkemlestiriw, olardıǵa baylanıslı juwmaqlardı keliw, til nızamlılıqların durıs anıqlay alıw sıyaqlı wazıypalardı úyrenedi.

Pán mazmunı

Sabaq forması: lekciya (LS)

L1	Grammatika. Morfologiya tarawı haqqında ulıwma túsinik.
L2	Sóz shaqapları
L3	Atlıq. Atlıqtıń morfologiyalıq kategoriyaları
L4	Kelbetlik
L5	Sanlıq.
L6	Almasıq
L7	Feyil
L8	Feyildin morfologiyalıq kategoriyaları
L9	Máhál kategoriyası
L10	Ráwish
L11	Bayanlawıshlıq sóz shaqabı
L12	Modal sóz shaqabı
L13	Kómekshi sozler
L14	Tañlaq.
L15	Eliklewish sózler

Sabaqlardıń forması: ámeliy sabaqlar (ÁS)

Á1	Morfologiya.
Á2	Sóz shaqapları
Á3	Atlıq sóz shaqabı Atlıqtıń morfologiyalıq kategoriyaları
Á4	Kelbetlik
Á5	Sanlıq
Á6	Almasıq
Á7	Feyil. Feyildin morfologiyalıq kategoriyaları.
Á8	Máhál kategoriyası
Á9	Ráwish
Á10	Bayanlawıshlıq sóz shaqabı
Á11	Modal sózler
Á12	Kómekshi sózler. Tirkewish
Á13	Dáneker. Janapay

Á14	Tañlaq.
Á15	Eliklewishler

Ózbetinshe jumislar (ÓJ)		
1.	Seminar hám ámeliy sabaqlarǵa tayarlıq kóriw hám úy tapsırmaların orınlaw	30 saat
2.	Mashqalalı máseleler (kazuclar) dúziw	6 saat
3.	Berilgen dereklerdi awdarmalaw	6 saat
4.	Páńge baylanıslı assimentlerdi orınlaw	6 saat
5.	Konferenciylarǵa tezis tayarlaw	6 saat
6.	Berilgen tema boyınsha prezentaciylar tayarlaw	6 saat

Tiykargı ádebiyatlar (TÁ)	
1.	Dáwletov A., Dáwletov M., Qudaybergenov M. Házirgi qaraqalpaq ádebiy tili. Morfemika. Morfonologiya. Sóz jasalıw. Morfologiya. Nókis, 2010.
2.	Хэзирги қарақалпақ әдебий тилинің грамматикасы. Сөз жасалыў ҳәм морфология. Ноқис, 1994.

Qosımsha ádebiyatlar (QÁ)	
1.	Patullaeva G. Qaraqalpaq tilinde tartım mánisiniń bildiriliw usılları (monografiya). Tashkent, 2015
2.	Embergenov U. Házirgi qaraqalpaq tilindegi eliklewish sózler. Nókis, «Qaraqalpaqstan», 1990. Eshbaev J. Qaraqalpaq tilinde rawish. Nókis, «Qaraqalpaqstan», 1976. 5 dana.
3.	Orazımbetov A. Házirgi qaraqalpaq tilinde san mánisiniń ańlatılıwı. Nókis, «Qaraqalpaqstan», 2010.
4.	Bekbergenov A. Qaraqalpaq tilindegi sanlıqlar. Nókis, «Qaraqalpaqstan», 1976. 81.215 B-42
5.	Dáwletov M. Házirgi qaraqalpaq tilinde feyildiń funkcional formalarınıń sisteması. Nókis, «Qaraqalpaqstan», 1990. 26 dana. 81.215 qq D-21
6.	Dáwenov E. Qaraqalpaq tilinde kómekshi sózler. Nókis, «Bilim», 1994. 1 dana.
7.	Момынова Б. Қ., Саткенова Ж. Б. Қазақ тілінің морфологиясы: оқу құралы. Алматы: Қазақ университеті, 2020. – 279 б.

Studenttiń pán boyınsha ózlestiriw kórsetkishin qadaǵalawda tómendegi ólshemler usınıladı:	
a) 5 bahasın alıw ushin studenttiń bilim dárejesi tómendegilerge juwap beriwi kerek:	
➤	Pánniń mazmunın tolıq ashıp bere alsa;
➤	Pándegi temalardı bayanlawda ilimiylik hám logikalıq saqlanıp, ilimiy qátelik hám qátelerge jol qoyılmasa;
➤	Pán boyınsha tema materiallarınıń teoriyalıq yaki ámeliy áhmiyeti haqqında anıq kózqarasqa hám maǵlıwmatlarǵa iye bolsa;
➤	Pán átirapında ózbetinshe erkin pikirlew qábiletin kórsete alsa;
➤	Berilgen sorawlarǵa anıq hám tolıq juwap bere alsa;
➤	Konspektke puqta tayarlangan bolsa;
➤	Óz betinshe jumislardı tolıq hám anıq orınlagan bolsa;
➤	Páńge baylanıslı kórsetpeler hám normativ hújjetlerdi tolıq ózlestirgen bolsa;
➤	Páńge baylanıslı temalar boyınsha ilimiy maqala yaki tezislardı járiyalagan bolsa;
➤	Tariyxıy processlerdi talqılay alsa;
b) 4 bahasın alıw ushin studenttiń bilim dárejesi tómendegilerge juwap beriwi kerek:	
➤	Pánniń mazmunın túsingen, pándegi temalardı bayanlawda ilimiy hám logikalıq qáteliklerge jol qoymasa;

➤	Pán mazmunınıń ámeliy áhmiyetin tusingen bolsa;
➤	Pán boyınsha berilgen wazıypa hám tapsırmalardı oqıw jobası tiykarında orınlasa;
➤	Pán boyınsha berilgen sorawlarǵa durıs juwap bere alsa;
➤	Pán boyınsha konspektte puqta qalıplestirgen bolsa;
➤	Pán boyınsha óz betinshe jumıslardı tolıq orınlaǵan bolsa;
➤	Pánge baylanıslı kórsetpeler hám normativ hújjetlerdi ózlestirgen bolsa;
V) 3 bahasın alıw ushın studenttiń bilim dárejesi tómendegilerge juwap beriwi kerek:	
➤	Pánniń boyınsha ulıwma túsinikke iye bolsa;
➤	Pándegi temalardı tar formada qamtıp, bayanlawda ayırım qáteliklerge jol qoysa;
➤	Bayanlaw anıq bolmasa;
➤	Pán átirapında sorawlarǵa gúmilji hám qáte juwap alınsa;
➤	Pán boyınsha tekst puqta jarıtılmaǵan bolsa.
G) tómendegi jaǵdaylarda studenttiń bilim dárejesi qanaatlandırarsız 2 bahası menen bahalanıwı múmkin:	
➤	Pánniń boyınsha sabaqlarǵa tayarlıqlar kórilmeǵen bolsa;
➤	Pándegi boyınsha sabaqlarǵa baylanıslı heshqanday túsinikke iye bolmasa;
➤	Pándegi boyınsha tekstlerdi basqalardan kóshirilse;
➤	Pándegi boyınsha tekstte qopal qátelikge jol qoyılǵan bolsa;
➤	Pán boyınsha berilgen sorawlarǵa juwap alınbasa;
➤	Pándi bilmese.

Syllabus avtorı:	A.Orazımbetov – Qaraqalpaq tili kafedrasınıń docenti, f.i.k.
E-mail:	amir-bekaga@mail.ru
Mákeme:	NMPI Qaraqalpaq tili kafedrası
Pikir bildiriwshiler:	QMU qaraqalpaq til bilimi kafedrası docenti, filologiya ilimleriniń kandidatı Paxratdinov Q. NMPI Akademiyalıq liceyi qaraqalpaq tili hám ádebiyatı pání oqıtıwshısı Eshmuratova T.

Bul sillabus instituttıń oqıw-metodikalıq Keńesiniń 22-06 2025-jil 11 -sanlı jıynalıstıń protokoli menen tastıyıqlanǵan.

Bul sillabus qaraqalpaq tili kafedrasınıń 26-06 2025-jil 11 -sanlı jıynalıstıń protokoli menen tastıyıqlanǵan.

Oqıw-metodikalıq basqarma baslıǵı: _____ A.Abdiev

Türkiy tiller fakulteti dekanı: _____ B.Davletov

Qaraqalpaq tili kafedrası baslıǵı: _____ G. Patullaeva

Dúziwshi: _____ A.Orazımbetov